

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö VN/17361/2021

Valtiovarainministeriön lausunto; Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kuntien vuoden 2021 koronasta aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten korvaamiseksi myönnettävistä valtionavustuksista. Esityksen keskeisenä tavoitteena on korvata kuntien koronasta aiheutuneet välittömät kustannukset tavalla, joka sekä mahdollistaisi kustannusten riittävän kompensaation että aiheuttaisi hakijoille mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa. Tarkoituksena myös on, että avustus-kokonaisuudessa huomioidaan kattavasti muut kunnille ja kuntayhtymille annetut, koronasta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen tarkoitetut tuet ja avustukset.

Esityksessä ehdotetaan, että avustus määritettäisiin pääosin laskennallisin perustein. Laskennallisena avustusta myönnettäisiin kunnille testauksen, jäljittämisen, rokottamisen ja hoidon kustannuksiin. Avustuksen määrä perustuisi keskimääräisten kustannusten perusteella määritettyyn toimintokohtaiseen korvaushintaan sekä toimintokohtaiseen volyymiin. Korvausten taso tulisi mitoittamaan siten, että epidemian hoidosta aiheutunut kustannusten lisääntyminen tulisi avustus ja muu valtion rahoitus huomioiden valtakunnan tasolla kokonaisuudessaan täysimääräisesti katetuksi ja myös kuntakohtaisesti tarkasteltuna kustannukset tulisivat kompensoiduiksi. Lisäksi avustus-kokonaisuuteen liitettäisiin asukaslukuun pohjautuva laskennallinen erä, jolla katettaisiin muita koronasta aiheutuneita kustannuksia. Tältä osin avustusta voisivat hakea kuntien lisäksi myös sairaanhoitopiirit. Kokonaisuuteen sisältyisi myös harkinnanvarainen osuus, jota voitaisiin myöntää kunnille, mikäli laskennallisin perustein määräytyvät korvaukset eivät tuottaisi riittävää kompensaatiota.

Lausunto on pyydetty toimittamaan sähköiseen lausuntopalveluun. Valtiovarainministeriö esittää kuitenkin lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on osallistunut tiiviisti ohjaus- ja valmisteluryhmiin, joissa kustannusten korvaamisen perusteita ja nyt lausuttavana olevia asetus- ja muistioloennoksia on valmisteltu. Asetusluonnoksen valmistelua on ohjannut keskeisesti budjettiriihen 2020 pöytäkirjamerkintä koronasta aiheutuvien terveysturvallisuustoimien korvaamisen sisällöstä ja pyrkimys avustus-järjestelmään, jossa kannustimet kustannustehokkaaseen toimintaan säilyvät.

Valtiovarainministeriö katsoo, että valtaosa tehtävistä, joista aiheutuneet kustannukset on luvattu korvata, perustuvat kuntien lakisääteiseen järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kuuluviin tehtäviin, erityisesti tartuntatautien vastustamistyöhön. Tartuntatautilain (1227/2016) 2 luvussa säädetään torjuntatyön järjestämisen vastuiden jakautumisesta mm. valtion, alueiden ja kuntien kesken. Lain 9 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja tartuntatautilaissa säädetään. Edelleen kyseisen lain 78 §:n perusteella toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009), jollei toisin säädetä.

Tartuntatautien vastustamistyöstä säädettyäessä ei ole kuitenkaan varauduttu suoraan koronapandemiasta seuranneeseen tilanteeseen eikä hallituksen hybridistrategian perusteella ja laajuudessa määräytyviin ja ohjattuihin toimiin. Siten on perusteltua arvioida koronatoimenpiteiden täysimääräisen rahoituksen toteutumista niin kuntien peruspalvelujen valtionosuuden, siihen tehtyjen määräaikaisten korotusten kuin toiminnoittain kohdennettavien valtionavustusten kokonaisuutena.

Edellä kuvattu edellyttää, että korvausmallia valmisteltaessa huomioidaan myös lakisääteisiin tehtäviin kohdentuva rahoitus. Valtiovarainministeriö korostaa, että korvausten tasoa määritettäessä on keskeistä varmistaa, ettei toimenpiteitä rahoiteta samanaikaisesti kahdesta eri rahoituslähteestä ja siten ylikompensoida. Tämä tarkoittaa, että siltä osin kuin korvauksen piirissä olevien toimenpiteiden resursseja rahoitetaan muualta rahoitusjärjestelmästä, kuntien peruspalvelujen valtionosuudella korotuksineen tai muin avustuksin, ja olemassa olevia resursseja käytetään koronatoimien toteuttamisessa, korvaustasossa huomioidaan vastaava vähennys. Valtiovarainministeriö myös toteaa, että hallitus on budjettiriihessä 2020 sitoutunut aiheutuneen hoito- ja

palveluvelan purun rahoittamiseen ja kohdentanut RRF-mekanismin rahoituksen kyseiseen tarkoitukseen, eikä hoito- ja palveluvelan purun vaikutusta tule sisällyttää valmistelussa olevaan malliin.

Valtiovarainministeriö katsoo, että budjettiriihen kirjauksen mukaisesti koronatoimien korvaukset on määriteltävä kehysten ulkopuolelta rahoitettaviksi ja ymmärrettävissä siten suoraan koronasta aiheutuviksi ennakkoimattomiksi normaalitoiminnasta poikkeaviksi lisärahoitustarpeiksi. Siten korvaustarvetta ja yksikkökorvaukseen sisällytettäviä tekijöitä on perusteltua arvioida siltä osin kuin lisäkustannuksia kehykseen varatun ns. normaalirahoituksen lisäksi syntyy. Valtiovarainministeriö kannattaa lausuttavana olevaa korvausmalliehdotusta, jonka lähtökohtana on täysimääräinen koronasta aiheutuneiden välittömien lisäkustannusten korvaaminen.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

Budjettineuvos, apulaisbudjettipäällikkö

Annika Klimenko

Tiedoksi

VM/BO

VM/KAO